

**ONTWERP ONTWIKKELINGSCONCEPT
BUIZENBAKKERIJ 'DUMOULIN', WIJTSCHATE**

Samenvattende nota

datum : 16-04-2000

betreft

Gemeente : Wijtschate

Site/onderwerp : Buizenbakkerij Dumoulin

Adres. : Gapaardstraat 2

-> eigenaar : - dhr. J. Dumoulin

1. Ligging

De voormalige buizenbakkerij 'Dumoulin' is gelegen aan de rand van de deelgemeente Wijtschate (fusiegemeente Heuvelland), op de grens met Mesen. Dit is in essentie een landelijk gebied, waar deze uitbating op een vrij interessante wijze bij aansluit. In deze omgeving werd wel een storende inplanting geconstateerd van een export-slachthuis (alhoewel dit over alle nodige vergunningen beschikt kan het door zijn omvang en ontwikkeling hier als 'zonevreemd' beschouwd worden)

2. Beknopte historiek

De steenbakkerij is gevestigd op een terrein waarop voorheen een windmolen stond (de 'Goethalsmolen', vernietigd tijdens de eerste wereldoorlog) en in een buurt waar voorheen ook veldsteenbakkerijen actief waren.

Tijdens de eerste wereldoorlog liep door het terrein een verdedigingslinie. Daarvan getuigt nog een bunker die naderhand in de nieuwe steenbakkerij geïntegreerd werd. In 1920/21 werd het terrein aangekocht door Jozef Dumoulin. Hij trok er een steen-, pannen en buizenbakkerij op. Deze oprichting kadert volledig in de expansie van de baksteennijverheid in deze grensregio, als gevolg van de wederopbouw van de frontstreek. Hierbij werd van de ieperiaanse kleilagen (tot o.m. Aire-sur-la-Lys in Frankrijk) gebruik gemaakt.

Reeds voor de tweede wereldoorlog zou het bedrijf zich specialiseren in de vervaardiging van drainagebuizen.

Aan het begin van de tweede wereldoorlog werden de activiteiten van het bedrijf stilgelegd, doch nadien hernomen. Het bedrijf bleef functioneren tot 1975.

3. Beschrijving

Het betreft een volledige steen- en buizenbakkerij met ringoven, machinelokaal, hoge kunstmatige droogkamers, resten van droogloodsen, kleischuur, etc.. Op enkele uitzonderingen na bleef de volledige technische installatie ter plaatse bewaard.

Als bijzonderheid kan vermeld worden dat de productieruimte ten dele gebouwd werd boven op een (goed bewaarde) Duitse bunker uit de eerste wereldoorlog.

4. Evaluatie

Het betreft een volledige en bijzonder interessante site, die de ontwikkeling van dit soort regionale steenbakkerijen over een halve eeuw illustreert. Vermoedelijk is de ringoven de enige die in West-Vlaanderen nog bewaard bleef.

De beschermingsprocedure is derhalve ongetwijfeld verantwoord, en is een condition sine qua non voor de toekomstige ontsluiting en valorisatie van deze site.

De site vereist een aantal ingrepen voor instandhouding en beveiliging.

5. Voorlopig advies

5.1. Mogelijkheden

De site 'Dumoulin' in Wijtschate biedt, door zijn aard en ligging een groot aantal ontsluitingsmogelijkheden.

Deze spruiten o.m. voor uit:

- het omgevend natuurlijk en cultuurlandschap
- de techniek van het steenbakken, het verwerken van klei
- de eerste wereldoorlog

Daarnaast kan de site zich, gezien haar ligging, uitstekend profileren als een cultureel en natuurlijk contactpunt in de grensregio, nl. tussen Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk (Région Nord-Pas de Calais)

5.2. Structuur

Bij de eigenaar, de heer Jan Dumoulin, bestaat sedert jaren duidelijk een engagement bestaat om voor de site een nieuwe toekomst te vinden.

Vandaar dat de vaste bedoeling bestaat om de site over te dragen (in erfpacht of anders) aan een beheersstructuur die dient in te staan voor het beheer en de uitbating ervan.

Het is aangewezen om op de eerste plaats te trachten een regionaal initiatief te ontwikkelen, via een specifieke beheersstructuur (vereniging zonder winstoogmerk). Dit pad heeft het voordeel dat een lokaal initiatief de site kan dragen, dat het eventuele tegenstellingen en opposities vanuit de lokale structuur kan opvangen en weerleggen. Op basis van gevoerde gesprekken lijkt het opzetten van een regionale vzw haalbaar.

Er wordt echter eveneens geopteerd om organisaties als SVE en vergelijkbare structuren, evenals een aantal nationaal werkende organisaties (Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie, Jeugd Cultuur en Wetenschap, etc.) ondersteunend betrokken te worden bij de ontwikkeling van de site; ook organisaties met regionale werking en uitstraling dienen betrokken te worden.

5.3. Interregionaal Centrum 'Natuur en Cultuur'

5.3.1. Inhouden

Er wordt voorgesteld om de voormalige steen- en buizenbakkerij van Wijtschate om te vormen tot een interregionaal centrum waar volgende thema's ter sprake zullen komen :

- de impact van de mens en van menselijke activiteiten op de natuur
- het natuurlijk bouwen
- de impact van de natuur (landschap, flora en fauna, mineralogie) op de mens

Deze elementen kunnen o.i. best aangebracht worden in de drogerij.

5.3.2. Inschakeling in omgeving

Vertrekkend vanuit het centrum dienen een reeks educatieve en didactische (erfgoed)routes in de omgeving opgezet, grensoverschrijdend naar Wallonië en de Région Nord-Pas de Calais. Deze routes kunnen aansluiting zoeken met gelijkaardige initiatieven in Noord-Frankrijk (o.m. Armentières) en Wallonië (Ploegsteert)

Dit veronderstelt :

- het ontwerpen van de routes (best in overleg met reeds bestaande initiatieven)
- opleiding van gespecialiseerde gidsen om educatieve groepen te begeleiden (cf. principe van 'geaccrediteerde gidsen')
- het opzetten van een *interpretation center* op het vertrekpunt: hiervoor lijkt de *ringoven* het best geschikt, bv. door op de begane grond (in de kamers) gebruik te maken van (eenvoudige) audiovisuele middelen, door opstelling van panelen op de verdieping. Er wordt voorgesteld een web-cam boven op de *schouw* te installeren, waarmee dan op de begane grond voor de bezoekers beelden aangebracht worden - deze beelden kunnen ook grafisch verwerkt worden in diverse audiovisuele opstellingen.

5.3.3. Neven-activiteiten

Om de site al haar mogelijkheden te geven dienen een aantal neven-activiteiten ontwikkeld, w.o.

- cafetaria (enkel streekproducten, streekbieren,...)
- shop (verkoop streekproducten, literatuur, specifieke 'souvenirs',...): deze shop kan op termijn een afzetpunt worden voor een aantal regionale producenten
- lesruimten (nl. zowel voor een groep van 25 personen (klasruimte) als voor een groep van 60 à 70 personen (bus))

5.3.4. Logiesmogelijkheid

Om de site optimaal te laten functioneren dienen op vrij korte termijn logiesmogelijkheden in de regio voorzien te worden:

- op de site functioneert reeds een vakantiewoning op initiatief van de huidige eigenaar. Deze dient echter kwalitatief sterk verbeterd te worden, enerzijds om de door toerisme gestelde kwaliteitsnormen te halen, anderzijds om vooral kwalitatief publiek naar de site aan te trekken. Met de eigenaar dient derhalve onderhandeld op welke wijze deze kwaliteitsnormen best gehaald kunnen worden.
- bestaande vakantiewoningen en logiesmogelijkheden binnen een straal van 6 à 10 km.

5.4. Europese netwerken

5.4.1. Netwerk 'Grofkeramische nijverheden'

Op dit ogenblik wordt op initiatief van het Ecomuseum en Archief van de Boomse Baksteen (Boom) een Europees netwerk over de grofkeramische nijverheid opgezet, waarbij reeds organisaties uit zes Europese landen aangesloten zijn. Voor de eigenlijke oprichting en structurering wordt een Europese tussenkomst (programma 'Cultuur 2000') aangevraagd. Er werden contacten met dit E.M.A.B.B. gelegd.

Het is aangewezen dat de op te richten vzw en de site 'Dumoulin' in Wijtschate tot dit netwerk toetreden, om op die wijze aansluiting te zoeken bij de ontwikkelingen in andere Europese landen, en om de uitstraling en aantrekkingskracht van de site te vergroten

5.4.2. Interreg-netwerken

Wij verwijzen hier naar een reeks initiatieven die op vergelijkbaar vlak genomen worden in de Région Nord-Pas de Calais, o.m. onder impuls van de diensten van toerisme, doch eveneens via de Chambre de Commerce et de l'Industrie du NPC (thans betrokken op gevelkeramiek en industrieel toerisme).

De op te richten vzw dient zo spoedig mogelijk gesprekken aan te knopen met Noordfranse partners om een interreg-project te formuleren.